

Ο 107 ετών Εμμανουήλ Κριαράς:

**"Οι νέοι να μην φεύγουν στο εξωτερικό,
να επιμένουν και να υπομένουν"**

Μάθημα ζωής από τον σπουδαίο Ακαδημαϊκό

«Το ξέρω καλά. Οι περισσότεροι– ειδικά κάποιοι νεόκοποι από τις τηλεοράσεις που έρχονται να με δουν, να μου ζητήσουν "δηλώσεις", δεν είναι γιατί γνωρίζουν και εκτιμούν το έργο και την προσωπικότητά μου. Είναι η ηλικία μου που τους κάνει εντύπωση. Δεν επεπόθησα ξέρετε τόσο μακρύ βίο... Έγινε. Δεν θέλω πια άλλο να ζήσω. Η χαρά μου (η αγαπημένη μου σύζυγος) έφυγε. Ο έρωτας– τον οποίο η ύπαρξή της και μόνο μου ενέπνεε, ο έρωτας για τη ζωή, τη δημιουργία και την εργασία, για τη δημιουργία, δεν υπάρχει πια. Οπότε, σας ευχαριστώ για τις ευχές και τα δώρα αλλά... είναι πλέον περιττά. Και η εποχή μας δεν το θέλει το περιττό...».

Αυτό ανέφερε, μεταξύ πολλών άλλων, στη συνέντευξή του την Πέμπτη στο ΑΠΕ-ΜΠΕ και στη δημοσιογράφο Βίκυ Χαρισσοπούλου, ο Εμμανουήλ Κριαράς, με αφορμή τα 107α γενέθλιά του: Ο διακεκριμένος φιλόλογος και ομότιμος καθηγητής της Φιλοσοφικής σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, γεννήθηκε στις 28 Νοεμβρίου 1906 (15 Νοεμβρίου σύμφωνα με το Ιουλιανό ημερολόγιο που ίσχυε τότε) στον Πειραιά.

Ο Εμμανουήλ Κριαράς ζει πάντα εκεί, στο διαμέρισμα του δευτέρου ορόφου της οδού Αγγελάκη, ανάμεσα σε βιβλία, χαρτιά, στυλό, λεξικά, φωτογραφίες (κυρίως της συζύγου του), μερικές παλιές πολυθρόνες, μια κλειστή (πάντα) τηλεόραση, λίγες εφημερίδες («δεν αγοράζω πια τέσσερις την ημέρα, τις μείωσα... δεν έχουν πια ειδήσεις» λέει μάλλον απογοητευμένος) και την... «απέραντη στοργή που μου δείχνει η Αρτέμιδα, την οποία ευχαριστώ» (συμπληρώνει εμφaticά)...

Τα γενέθλιά του (τιμώνται πάντα από τους φίλους και συνεργάτες του- ή έστω όσους απ' αυτούς απέμειναν εν ζωή), «θα είναι κάτι λιτό. Απλώς θα μαζευτούμε να φάμε μαζί. Η εποχή δεν επιτρέπει πλέον τα περιττά...».

«Δεν ήλπιζα τόσο μακρά ζωή... Θυμάμαι- ξέρετε -τον κομήτη του Χάλεϊ, την εμφάνιση του Βενιζέλου, παρέστην - μικρό παιδί- σε ένοπλο συλλαλητήριο στην Κρήτη...».

«Δεν θέλω πλέον να ζω. Θέλω να διατηρήσω την αισιοδοξία μου αλλά δεν μου το επιτρέπουν τα "πράγματα" όπως έχουν καταστεί. Και σε κοινωνικό και σε προσωπικό επίπεδο. Κοινωνικά, μ' αυτή την κατάπτωση την οικονομική, αλλά όχι μόνο. Είναι πολιτικό το πρόβλημα και βεβαίως και πρόβλημα παιδείας. Ο Έλληνας έχει τον... ηρωισμό να θαυμάζει το αρχαίους- χωρίς, όμως, να τους γνωρίζει, ούτε να τους καταλαβαίνει. Έτσι, γιατί τον βολεύουν... Παράλληλα, φροντίζει για τον διορισμό του "ανάξιου" συνήθως παιδιού του σε βάρος του άξιου παιδιού του διπλανού, ο οποίος δεν έχει τις ίδιες... γνωριμίες, φροντίζει να δουλεύει όσο το δυνατό λιγότερο, να πάει αργότερα και να φεύγει νωρίτερα από τη δουλειά του, να βάζει στην τσέπη του ό,τι και όσο μπορεί ο καθένας- όχι μόνο οι πολιτικοί- απ' αυτά που δεν του ανήκουν, να μισεί και να υπονομεύει τον "άλλο", να...».

Δηλαδή, «μαζί τα φάγαμε»;

«Ενέχει μια μεγάλη αλήθεια αυτή η ρήση. Υπό την έννοια της νοοτροπίας που έχει επικρατήσει. Λείπει η εθνική αλληλεγγύη και επικρατεί- ακόμα και σήμερα εν μέσω αυτής της ανθρωποφονικής κρίσης -το ατομικό συμφέρον».

Ψηφίζετε; Πώς μορφοποιείται, στα ελληνικά πολιτικά δεδομένα του σήμερα, το όραμά σας περί του δημοκρατικού σοσιαλισμού ως «μόνη λύση»;

«Μέχρι πρόσφατα το έκανα. Τώρα δεν με βαστούν τα πόδια μου να πάω στο εκλογικό κέντρο. Είχα τοποθετηθεί και στο ψηφοδέλτιο επικρατείας του ΠΑΣΟΚ. Μου είχε τηλεφωνήσει τότε ο κ. Πετσάλνικος για να ζητήσει την έγκρισή μου και του είχα πει, θυμάμαι, ότι αποδέχομαι, αλλά... θα ήθελα να είναι πιο σοσιαλιστικό το κόμμα... Δυστυχώς, δεν τα κατάφερε... Ύστερα... όχι, όχι δεν είμαι υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ. Δεν έχω εμπιστοσύνη σ' αυτά που λέει ο κ. Τσίπρας, ούτε το ΚΚΕ. Τον κομμουνισμό τον γνώρισαμε στη Ρωσία έτσι όπως εφαρμόστηκε ... Ήμουν υπέρ του κ. Κουβέλη. Πίστευα πως είναι αυτός που εκφράζει μια αριστερή πολιτική, αλλά δημοκρατική. Όπως ήταν και το όνομα του κόμματός του. Είναι λυπηρό, όμως, το ότι και σ' αυτό τον πολιτικό χώρο υπήρξαν εσωτερικές διαφωνίες και διασπαστικές κινήσεις που οδήγησαν και στην αποχώρησή του από την κυβέρνηση».

Κι αν σας ρωτούσα και πάλι, «τι να κάνουμε»;

«Πρώτον οι νέοι να μην φεύγουν στο εξωτερικό. Να μάθουν να επιμένουν και να υπομένουν. Χάνουμε το αίμα μας ως έθνος με τη φυγή των νέων. Δεύτερον: Να μείνουν εδώ, να δουλέψουν, να αγαπήσουν την εργασία, να μην απεργούν (εδικά οι δάσκαλοι, οι γιατροί...) Και τρίτον... εγώ να φύγω... Κουράστηκα πια. Δεν θέλω άλλο να ζω για να βλέπω αυτή την κατάσταση».

Είναι που εξέλειπε ο έρωτας; Έτσι όπως το θέσατε προ ολίγων ετών– υπό την έννοια της αέναης επιδίωξης του ιδανικού;

«Επίστεψα βαθιά στον έρωτα! Αρκεί βέβαια να έχει εκδήλωση και από τις δύο πλευρές. Προσωπικά, έζησα ευτυχισμένο βίο. Η γυναίκα μου, με την οποία έζησα 65ετή κοινό ευτυχισμένο βίο, κατανοούσε, κι εγώ εκείνη. Ερωτευτήκαμε και οι δύο την εργασία, τη δημιουργία, ο ένας τον άλλο... Επίστεψα πολύ στον έρωτα... Είναι αυτός που σε βοηθά να ζεις και να δημιουργείς. Είναι αυτό που λείπει ίσως σήμερα...».

Και η έλλειψη απογόνων; Είναι κάτι που αν μπορούσατε θα αλλάζατε;

«Είναι γεμάτο το σπίτι, οι βιβλιοθήκες με απογόνους μου (τα βιβλία του). Το πρόβλημα υγείας της συζύγου μου δεν μας επέτρεψε να αποκτήσουμε παιδιά. Είναι ένα στοίχημα η τεκνοποιία... Και αποδεικνύεται ότι είναι ευτύχημα ή δυστύχημα... Τελικώς, ευτυχώς που δεν έχω παιδιά. Τουλάχιστον – αν και τα δικά μου παιδιά θα ήταν σήμερα πολύ μεγάλα – δεν θα χρειαζόταν και θα κινδύνευαν να αναγκαστούν να φύγουν από τη χώρα λόγω της κρίσης... Τη βλέπω ξέρετε πολύ συχνά στον ύπνο μου... (τη σύζυγο του Αικατερίνη Στρυφτού- Κριαρά). Θα ήθελα και να αναστηθεί, αλλά δεν γίνεται».

«Είμαστε τραγικές μορφές. Το γεγονός ότι έχουμε συνείδηση δεν νομίζω ότι είναι στοιχείο ουσιαστικής ευτυχίας. Ο άνθρωπος ζει πιο ευτυχισμένα όταν δεν έχει συνείδηση της τραγικότητας της ζωής του. Εγώ- δυστυχώς -την έχω. Επιθυμία μου είναι πλέον να μη ζήσω. Είναι βάρος πια η ζωή μου» έλεγε προ επταετίας – μόλις που είχε κλείσει τα 100.

Ο Εμμανουήλ Κριαράς άλλαξε σύντομα γνώμη. Δυο-τρία χρόνια μετά, δήλωνε: «Όχι δεν φοβάμαι τον θάνατο. Δεν θέλω όμως να πεθάνω αμέσως... Θέλω να ολοκληρώσω τις εκκρεμότητες των κειμένων μου».

«Απόλογος Βίου»

Είναι αυτές οι εκκρεμότητες που ολοκλήρωσε ήδη. Το τελευταίο βιβλίο του βρίσκεται ήδη στο τυπογραφείο κι έχει τον τίτλο «Απόλογος Βίου».

«Προσθέτω ό,τι ίσως παρέλειψα στις προηγούμενες εργογραφίες και βιογραφίες μου. Αυτά που σας είπα στις κατά καιρούς συζητήσεις μας. Για τη ζωή μου, τη γυναίκα μου, τις δραστηριότητες μου».

Κι αν σας ζητούσα μια περίληψη, έναν «τίτλο», αυτού του απολόγου του βίου σας;

«Στη ζωή μου έκαμα αυτό που θεωρούσα καθήκον μου». πηγή: tovima